

El "Cúria" o "Cort" de Lleida

El distingit jurista Jesús Lalinde Abadia, catedràtic de la Universitat de Saragossa i molt vinculat a la vida de Barcelona, ha publicat a l'"Anuario de estudios medievales" (4, Barcelona 1967), un important estudi sobre *El "Cúria" o "Cort", una magistratura medieval mediterrànea*.

Malgrat haver trobat el càrrec de "Cúria" en exercici en altres indrets de Catalunya és, sobretot, al "Cúria i Veguer" de Lleida que Jesús Lalinde dedica, en gran part, el seu important treball d'investigació.

Ja ens tenia acostumats, aquest recercador integrat des de fa anys a la vida catalana, a les obres notables de les quals és autor, dedicades a la institució virreinal a Catalunya i a aspectes diversos sobre el dret català.

En l'estudi present Jesús Lalinde analitza, amb la seva reconeguda autoritat, aquest curiós càrrec que apareix a Lleida, unit sovint al de veguer, si bé eren de naturalesa distinta, i que perdurà amb més o menys fortuna fins al segle XVIII, amb la imposició del decret de Nova Planta.

En tractar de fixar les seves atribucions, Jesús Lalinde cita l'historiador lleidatà Rafael Gras i el troba "localista", en el sentit de tancar-se en un cercle estret i renunciar a la labor de comparacions amb l'ocorregut en altres indrets. Per donar-ne una idea exacta, l'autor d'aquesta obra transcriu un document de 1378, on el rei confirma «que la Cúria i els paers són els únics competents en el coneixement i formació de causes per delictes comuns».

Així, doncs, Jesús Lalinde explica la naturalesa jurídica d'aquestes funcions amb les següents paraules:

«El "Cúria" o "Cort" era un jutge local; reial o senyorial segons els casos, i fins i tot reial i senyorial al mateix temps; dotat de jurisdicció ordinària; de caràcter no lletrat; inalienable, no delegable, irrecusable i responsable.»

I més avall:

«La concessió ha tingut caràcter extraordinari. Els monarques han governat uniformement a través de llurs oficials territorials, i només quan la importància d'una ciutat, vila o lloc ho ha justificat, han concedit l'existència d'un jutge especial, substraent-lo en part a aquells.»

El càrrec s'estengué a les persones de totes les classes socials. En l'àmbit jurisdiccional ha experimentat fluctuacions, però en general s'ha estès a tota mena de causes civils i criminals.

Sobre la seva constitució orgànica, Jesús Lalinde comenta que, en essència, ha estat anual però, en ocasions, els monarques han establert la possibilitat de prorrogar el mandat en acabar-se aquell període. El nomenament ha correspost sempre al monarca, i la designació als representants del municipi, o al propi rei, elegint-lo d'entre una terna que aquells li presentaven. El càrrec queia sempre en un veí i habitant de la ciutat, vila o lloc, i era obligatori.

L'interès per a nosaltres d'aquest important estudi del culte catedràtic, es troba en el fet que gairebé sempre se segueix l'evolució del treball a través de citacions sobre la ciutat de Lleida, i de vegades unida al territori del Pallars.

Jesús Lalinde apunta, en diverses ocasions, la possibilitat que l'Arxiu Municipal lleidatà podria furnir nova documentació per a corroborar i fixar la personalitat d'aquest "Cúria" o "Cort" que es va perpetuant a través dels segles, descobert en certa forma pel savi alemany Klüpfel l'any 1915, en els seus treballs realitzats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i que des del segle XIII ha vingut existint i perpetuant-se fins al segle XVIII, que es produí l'esfondrada del nostre edifici.

Saludem, des d'aquestes pàgines, la labor tenaç i autoritzada del nostre amic Jesús Lalinde Abadia i li agraïm, com a lleidatans, que hagi basat el seu estudi, gairebé, en referències en les quals el nom de Lleida figura en primer terme.

J. B. X.